

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Soru Cevap

Türkiye-Rusya S-400 Anlaşması ve Yankıları

“Washington: ABD, Türkiye’ye F-35 hayalet uçağı teslimatını donduruyor... Pentagon Sözcüsü yaptığı açıklamada “Türkiye’nin S-400 teslimatına devam etme konusundaki net kararı göz önünde bulundurularak, Türkiye’nin F-35 operasyonel kapasitesiyle bağlantılı teslimat ve faaliyetler askıya alınmıştır. Bu önemli konuyla ilgili Türkiye ile diyalogumuz devam etmektedir...” ifadelerini kullandı.” [01.04.2019 i24news.tv]

Soru: Türkiye ile Rusya arasındaki S-400 anlaşması ile ilgili görüşmeler Eylül 2017’de başladı. O zaman Amerika, söz konusu anlaşmaya karşı çıkmayarak daha çok çekimser kalmıştı. Peki, bugün yaklaşık bir buçuk yıl sonra Rusya’dan S-400 teslim aldığı takdirde Türkiye’ye karşı tehdide benzer sert bir tavır sergilemesinin sebebi nedir? Allah mükâfatınızı artırsın.

Cevap: Yanıtın açıklığa kavuşması için aşağıdaki hususlara bir göz atmak gerekiyor:

1- ABD ile varılan anlaşma uyarınca Rusya, 30 Eylül 2015’te Suriye’ye müdahale etti. “30 Eylül 2015’te Rusya’nın Suriye’ye düzenlediği hava saldırısı öncesi Obama ile Putin, 29 Eylül 2015’te bir araya geldi ve toplantı 90 dakika sürdü... İki lider arasında gerçekleşen görüşmede Ukrayna krizi ana gündem maddesi iken Suriye konusunun da ele alındığı bildirildi. Bu görüşme meyvelerini hemen verdi. Ve 30 Eylül 2015’te Rusya Federasyonu Konseyi, Putin’in Rus hava kuvvetlerinin Suriye’de kullanılması yönündeki isteğini oybirliğiyle kabul etti...” [30.9.2015 Russia Today] Amerika, savaş uzayıp Rusya bataklığa gömüldüğünde, telaşla ABD’nin hesap etmediği eylemlere kalkışabileceğinin farkındaydı. Bu yüzden Rusya’nın temposunu Amerikan sınırlarına göre ayarlamak için Erdoğan Türkiye’sinin gözcülük yapmasını istedi ve yarı koalisyon şeklinde Rusya ile işbirliği yapma talimatını verdi. Ki Rus saldırılarının ritmine ayarlayabilsin, belirlenmiş sınırları aşmasın, Suriye krizinin nihai çözümüne ilişkin Amerikan projesi sonlanmadan önce İdlib’de toplanan muhalifleri ortadan kaldırmaya yeltenmesin. Çünkü Amerika, rejimle nihai çözüm konusunda müzakere etmek için bazı muhaliflerin hayatta kalmasını istiyor.

2- Ancak sorun şu ki, görünürde Türkiye muhaliflerle, Rusya da rejimle birlikte hareket ediyordu yani her iki ülkede hasmane tutum içindeydi... Ardından 24 Kasım 2015’te Türk pilotları, Rus savaş uçağını düşürdüğünde ve Erdoğan da tepki dalgasından dolayı özür dilemeyi reddedince, iki ülke arasındaki kriz daha da çetrefilleşti... Amerika, Türkiye ile Rusya’nın uzlaşmaya varmasıyla alakadar olduğu için Türkiye’nin özür dileyip Rusya ile yakınlaşması görüşündeydi ve öyle de oldu... Rus savaş uçağının hava sahasını ihlal ettiğini ve dolayısıyla özür dileyecek bir durum olmadığına dair yaptığı açıklamanın ardından Türkiye, 27 Haziran 2016’da özür diledi. “Kremlin Sözcüsü Dmitriy Peskov, Moskova’da gazetecilere yaptığı açıklamada “Türkiye lideri ölen Rus pilotun ailesine en derin taziyelerini ilettili ve üzgün olduğunu belirtti” ifadelerini kullandı. Peskov, Erdoğan’ın geleneksel Türk-Rus dostluğunun yeniden kurulması için mümkün olan her şeyi yapmak istediğini kaydettiğini de vurguladı...” [27.06.2016 El Arabiya] Aynı zamanda tazminat da ödedi. “Kemer Belediye Başkanı, geçtiğimiz Cuma günü Rusya’nın Antalya konsolosuyla görüşmesi sırasında düşürülen Rus pilotun ailesine ev verilmesini teklif etti...” [01.07.2016 Russia Today] Özellikle Türkmen Dağı’ndaki Türkmenleri bombalayan bir düşmanken, Putin ile yapılan konuşmalar dostane bir ortamda gerçekleşir hale geldi. Erdoğan, 29 Haziran 2016’da Putin ile telefon görüşmesi yaptı. “Cumhurbaşkanlığı kaynaklarından edinilen bilgiye göre görüşme çok dostane bir atmosferde gerçekleşti.” [29.06. 2016 el-Arab el-Cedid] Ardından Türkiye ile Rusya dost oldu. Suriye’de Müslümanlara düzenlenen Rus hava saldırıları devam ederken, Erdoğan Putin’e dostum diye hitap etmeye başladı...

3- Böylece dostluk samimiyete dönüştü ve Erdoğan ile Putin arasında müzakereler ve görüşmeler gerçekleşti... 05 Şubat 2017 tarihli bir önceki soru cevapta şöyle demiştik: “Sadık bir uydu devleti olarak Türkiye, 9 Kasım’da zafer ilan eden seçilmiş başkan Trump’tan sonra bile Amerika’ya hizmet etmek için bu rolünü sürdürdü. Trump’ın 20 Ocak 2017’de görevi devralmasından sonra herhangi bir olası değişiklik olacağını aklından dahi geçirmedi. Seçim kampanyası sırasında Trump, Rusya’ya karşı naif davranmıştı. Onun için Rusya, Trump’ın göreve gelmesinin ardından Astana toplantısı için bir tarih verdi ve ABD’nin toplantıya en üst düzeyde katılımıyla toplantının prestijinin artacağını sandı. Bu yüzden Rusya,

başkan Trump'ın görevi devralmasını dört gözle bekliyor, ABD Dışişleri Bakanının konferansa katılacağını umut ediyordu. Böylece Rusya, Trump'ın desteğiyle Astana konferansının Suriyeli muhalifler ile Beşşar hükümeti arasında kapsamlı barış müzakereleri için bir başlangıç olmasını arzuluyordu... Bu, Trump'ın kendisini desteklediğini sanan Rusya'nın siyasi aptallığının bir sonucudur! Dolayısıyla Astana zirvesine Washington'u da davet eden Rusya, ABD'nin üst düzey bir heyetle zirveye katılacağını umuyordu. Ancak Washington yönetimi, Astana müzakerelerine Kazakistan büyükelçisi düzeyinde gözlemci sıfatıyla katılarak Rusya'ya adeta tokat atmış oldu! 23 Ocak 2017'de başlayan Astana müzakereleri, 24 Ocak 2017 günü sona erdi. Ancak ateşkes konusunda kayda değer bir ilerleme sağlanamadı. Görüşmeler Barada Vadisi'ndeki ateşkes üzerinde yoğunlaştı! Doğal olarak görüşmelerde herhangi bir siyasi çözüme de varılamadı... Dolayısıyla Astana müzakereleri, Rusya'nın beklentilerinin çok çok gerisinde kaldı. Görüşmeler, dörtlü ateşkes mekanizması hakkında yapılan fikir jimnastiği ile son buldu! "

4- Durum, 2017'nin sonuna kadar böyle devam etti. Rusya'nın durumu daha da çetrefilleşti ve İdlib'teki muhalifleri ortadan kaldırmak için imalarda bulunmaya başladı. Mesele o kadar önemli hale geldi ki ABD, Rusya'nın başına buyruk hareket etmesinden, boyunduruğundan kurtulmasından, Suriye krizine ilişkin nihai çözümünden önce İdlib'e son saldırının hazırlığı içerisinde olmasından korktu. Bu aşamada Türkiye'nin yarı koalisyon biçiminde Rusya ile güçlü bir şekilde yakınlaşması gerekiyordu ki her iki tarafın onayı ile ancak İdlib'e kapsamlı bir saldırı gerçekleşebilsin. Bunun için 2,5 milyar dolarlık S-400 anlaşması imzalandı. Anlaşma, Rusya için cazip bir anlaşmadır, özellikle de yaşadığı ekonomik kriz göz önüne alındığında. Erdoğan, 2016 Temmuz ayı ortasında gerçekleşen başarısız darbe girişiminin ardından Türk pilotlarının yarısından fazlasının tutuklanmasını, dolayısıyla Türk Hava Kuvvetleri'nin, envanterinde bulunan F-16 savaş uçaklarının tamamını kullanabilecek yeterli pilota sahip olmamasını, bu yüzden Türkiye'nin, savaş uçaklarını uçuracak pilot yetersizliğini telafi etmek için gelişmiş Rus S-400 anlaşmasına gerek duyduğunu, böylece Türkiye'nin hava savunması yönünden güvende olacağını anlaşmaya bir bahane olarak ileri sürdü.

5- Rusya, anlaşmadan memnun, çünkü maddi kazanç sağlıyor. Türkiye ile imzalanan S-400 anlaşması 2,5 milyar dolar değerindedir. Moskova, Avrupa-Amerikan yaptırımları ve birçok Avrupa ülkesinin Rus petrol ve doğal gazına boykot etmesi nedeniyle anlaşma ile zararlarını telafi etmek istiyor. Anlaşma, Rusya ile Türkiye arasında yeni bir iltisaktan ibarettir, zira Türkiye, anlaşmanın gerçekleşmesi için ortak üretimi şart koştu. "9 Ekim 2017 Pazartesi günü Mevlüt Çavuşoğlu, Akşam gazetesinin sorularını yanıtladı. Çavuşoğlu "Biz orta ve uzun vadede ortak üretim konusunda prensipte anlaştık. Ruslar buna yanaşmazsa başka bir ülkeyle yaparız anlaşmayı." şeklinde konuştu [09.10.2017 DW] Ancak Rusya ortak üretimi reddetti. Türkiye geri adım attı ve Rusya'nın İdlib'e fiilen başlattığı saldırıyı durdurmak için anlaşmayı kabul etti. "AFP: Suriye İnsan Hakları Gözlemevi, Suriye'nin kuzeybatısındaki çatışmasızlık bölgelerden biri kabul edilen İdlib ilindeki Armanaz kasabasına düzenlenen hava saldırısında en az 28 sivilin hayatını kaybettiğini açıkladı. Suriye İnsan Hakları Gözlemevi, Cuma akşamı yaptığı açıklamada ise 12 kişinin öldüğünü belirtmişti. İdlib vilayeti, Astana zirvesinde çatışmasızlık bölgesi olarak ilan edildiği halde yine de Rusya saldırmıştır... Suriye İnsan Hakları Gözlemevi Başkanı Rami Abdurrahman, "Savaş uçaklarınca düzenlenen ikinci saldırı, İdlib'in kuzeybatı banliyölerinde bulunan Armanaz kasabasına hedef aldı. Yaralıların ve enkaz altında kalanların kurtarılması sırasında ilk saldırının düzenlendiği bölgeleri uçaklar tekrar bombaladı. Gözlemevi, diğer taraftan kentin farklı bölgelerine düzenlenen hava saldırılarında 13 sivilin hayatını kaybettiğini söyledi. İdlib vilayeti iki haftadır Rus ve Suriye güçlerinin yoğun hava saldırısına maruz kalıyor... [30.09.2017 Akhbar Al Khaleej] Dolayısıyla ortak üretim konusunda mutabakata varılmadan anlaşma imzalanmış oldu! "Erdoğan, Ukrayna ve Sırbistan ziyaretlerinin ardından Türkiye'ye dönüş yolunda beraberindeki gazetecilere önemli açıklamalarda bulundu. Erdoğan "Birinci pakette ortak üretimimiz olmayacak. Birinci paketi onlardan alacağız. Ama ikinci paketten itibaren artık ortak üretimin adımlarını inşallah atacağız." diye konuştu. S-400, uzun mesafeden hedefi yok edebilen gelişmiş bir füze sistemidir. Eş zamanlı olarak üç yüz hedefi takip edebiliyor. 3 ila 240 km yüksekteki uçakları vurabiliyor. Her türlü savaş uçakları ve kanatlı füzelere imha edebilir... İmha kapasitesine ek olarak S-400 sistemi beş dakika içerisinde fırlatmaya hazır hale gelebilir. Rus ordusu 2007'den beri S-400'leri sahiptir..." [29.12.2017 el-Cezire]

6- Doğal olarak Amerika, anlaşma karşısında sessiz bir tutum almış, yarı çekinceli kalmıştır. Oysa Türkiye, bir NATO üyesidir. NATO'nun silah sistemi de Batılı bir sistemdir. Bu sistem arasında Rus silahlarının, özellikle de NATO-Batı sistemine sızabilecek S-400'lerin olması bağdaşmaz... Ancak ABD ve NATO, şu iki nedenden ötürü anlaşma sırasında yumuşak bir tutum sergilemiştir: Birincisi, Suriye krizine ilişkin nihai Amerikan çözümü tamamlanmadan önce Rusya'nın İdlib'e saldırmasını engellemek için Rusya ile Türkiye arasında irtibatın devam etmesi zorunluluğu. İkincisi, Türkiye NATO üyesi olduğu sürece ABD'nin bu anlaşmanın uygulanmasının uzak olduğunu düşünmesi. Çünkü Amerika, NATO-Batı sistemi içinde bir Rus sisteminin bulunmasına izin vermeyecektir... İşte bu iki nedenden ötürü Amerika ve dolayısıyla NATO sessiz ve çekincesiz kalmıştır! "... Washington, Türkiye'nin S-400 satın alma konusundaki tutumunu ısrarla sürdürürken, NATO, sistemleri ile birbirine entegre bir hava savunma sisteminin, Türkiye'nin, kendini bölgedeki tehditlerden koruması için en iyi seçenek olduğunu savundu..."

[28.12.2017 Şarku'1 Avsat]

7- Anlaşma sonrasında Rusya ile Türkiye arasındaki ilişkilerde çarpıcı bir şekilde canlanma oldu. İdlib cephesi nispeten durgunlaştı... Rusya, bu dostluğun ve Türkiye ile ortak görüşmelerin, açmazından çıkarılabilecek bir çözüme varılması olgusuna ivme kazandıracığını sanıyordu. Ancak durum, 2018'in sonuna kadar yaklaşık bir yıl böyle devam etti ve Rusya'nın çıkmazında hiçbir değişiklik olmadı. Amerika, özellikle Astana'da gerçekleşen görüşmelere pek önem göstermedi, dahası Ürdün gibi gözlemci olarak ya da Kazakistan'daki Büyükelçisi düzeyinde temsilci olarak katılıyordu! Rusya ise, Amerika ciddi bir şekilde katılım göstermezse, bir çözüme varılamayacağını bilincindeydi... Görünüşe göre Rusya, Amerika'nın oyununun farkına varmış olmalı ki bu yüzden İdlib'e saldırmaya karar verdi. Aptallığından dolayı Türkiye'nin kendisi yanında yer alacağını düşündü. Ancak Türkiye'nin reddedici pozisyonu ile gafil avlandı ve sonra da birliklerini kışlalarına geri çekti! Bu durumu 22 Eylül 2018 tarihli önceki soru cevapta şöyle açıkladık: *"Suriyeli silahlı muhalif gruplar, İdlib'e kümelenince, Rusya askeri operasyonlara devam etmek istedi. Akdeniz'e yığıldığı askeri deniz filosu ve hava-uzay kuvvetleri ile askeri tatbikat yaptı. Tarihinde ilk kez Doğu Akdeniz'deki hava sahasını kapattı. Rusya, hesapta olmayan şeylere tanık olduğu büyük bir çıkmaza düştü. Bunlar:*

A- *Türkiye'nin kapsamlı İdlib operasyonuna karşı çıkması. "Türk Dışişleri Bakanı, "Yapılacak iş belli, biz, Rusya ve diğer ortaklarımızla beraber bu teröristleri tespit edip onları etkisiz hale getirmek. Terörist var diye tüm bölgeyi bombalamak, sivilleri öldürmek felaket olur ve ciddi bir kriz yaratır." dedi. [14.8.2018 enabbaladi] Rusya, Türkiye ve İran cumhurbaşkanları arasında gerçekleşen Tahran Zirvesi sırasında Türkiye'nin, İdlib operasyonuna açıkça karşı çıktığı görüldü. Türkiye, sürpriz bir şekilde İdlib'e olası operasyon ve göç dalgasına yönelik kaygılarını dile getirdi. Savaş, Suriye'deki siyasi çözümü baltalamanın bir aracı olarak kabul edildiği için Rusya zor duruma düştü. "Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan Cuma günü yaptığı açıklamada, İdlib bölgesine yönelik saldırıların sahadaki durumu daha da kötüleştireceğini ve siyasi süreci çökme noktasına getireceğini..." ifade etti. [07.09.2018 www.youm7] Böylelikle Türkiye, Rusya'nın İdlib'teki silahlı grupları ortadan kaldırma arzusunu engellemiş oldu. Bu yüzden Erdoğan ile Putin, Tahran Zirvesi'nden on gün sonra 17 Eylül 2018'de Soçi'de ikinci bir görüşme yapma gereği duydu...*

B- *Böylece Amerika, Rusya'nın Suriye labirentinde sıkışıp kalmasını, planı doğrultusunda politik çözümün uygulanma safhasını nihayetlendirene dek bu labirentten kurtulmasını istemiyor... Rusya, Amerika'nın bu politikasının bilincinde ve belki de Amerika'nın kendisini Suriye'de açmaza soktuğunun farkındadır. Rusya, gerçekten Suriye'de sıkışmış durumda. Suriye açmazından kurtulamıyor. Bu açmazdan Suriye'de nüfuz aygıtlarına sahip Amerika'nın izniyle ancak kurtulabilir. Bu yüzden Rusya, kendi yöntemine göre İdlib krizine çözüm bulmak için hazırlık yaptığı saldırıyı tamamlayamadı. Çünkü Türkiye, Amerika'nın güdüsüyle operasyona veto koydu ve İran da sessiz kaldı... Böylelikle 7 Eylül 2018'deki Tahran Zirvesi'nde, Rusya'nın İdlib'e yönelik operasyonuna ve Rus yöntemiyle krizi sona erdirme planına onay çıkmadı. Tahran Zirvesi'nden birkaç gün sonra Erdoğan ile Putin, Soçi'de yeniden bir araya geldi. Görüşmede, operasyon yerine silahlardan arındırılmış bir bölge kurulması kararı alındı! ABD, kararı memnuniyetle karşıladı. 18 Eylül 2018'de RIA Novosti ajansı, bir ABD'li Dışişleri Bakanlığı yetkilisinden "Türkiye ile Rusya'nın, Esed rejimi ile müttefiklerinin İdlib'de askeri bir saldırısını önlemeye yönelik adımlar attığını görmekten cesaretlendik. Suriye'de şiddeti azaltacak her samimi çabayı memnuniyetle karşılıyoruz..." dediğini aktardı. Soçi'de Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan ile bir araya gelen Rusya Devlet Başkanı görüşme sonrası yaptığı açıklamada, "15 Ekim tarihinde silahsızlanma bölgesinde 15-20 kilometreye kadar temas hattı üzerinde bir*

bölge kurmaya karar verdik. Önemli bir mutabakata vardık. Bugün alınan kararların uygulamaya koyulması Suriye’de çözüme ek ivme kazandıracaktır.” dedi. Rus Savunma Bakanı Sergey Şoygu ise Rus ajanslarına yaptığı açıklamada, günlerce beklenen “İdlib’e askeri operasyonun yapılmayacağını” söyledi. Interfax ve Tas ajanslarına göre Şoygu’ya, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ve Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan arasındaki anlaşmanın İdlib’e askeri harekât yapılmayacağı anlamına mı geldiği soruldu. Şoygu soruya, “Evet” cevabını verdi...” İki lider arasında gerçekleşen görüşmenin ardından Erdoğan düzenlediği basın toplantısında, “Rusya, İdlib çatışmasızlık bölgesinde saldırılmayacağını temin için gereken tedbirleri alacaktır.” dedi. [17.09.2018 France 24] Böylece Rusya, İdlib’e yönelik hava saldırılarını durdurdu ve Akdeniz’de askeri tatbikat yapan gemilerini geri çekti... Diğer bir deyişle, Türkiye ve gerisinde de Amerika’nın, Rusya’nın İdlib’e yönelik saldırısını önleme gayreti, birinci derecede Amerika’nın çıkarı içindir. Rejimin İdlib’i ele geçirmesini engellemek ya da sivilleri korumak için değildir. Amerika istediği çözümü dayattığında ve Rusya’yı da bu çözüme boyun eğdirdiğinde, silahlardan arındırılmış olsun ya da olmasın, sivil olsun ya da olmasın İdlib’teki kanların onun nazarında hiçbir değer ve önemi yoktur... Suriye’nin farklı bölgelerindeki biyografileri ve her taraftan dökülen suçları bunun en canlı kanıtıdır... “

8- Böylelikle Amerika, planının başarılı olacağından ve Suriye krizine ilişkin çözümünün- ki mevcut muhaliflerin de kabul edebileceği hâlihazırdaki ajanına halef yeni bir ajan bulmaktır- tamamlamasından önce Türkiye’nin İdlib’e yönelik herhangi bir Rus saldırısını önleyebileceğinden emindi. Doğal olarak bu da Amerikan planına göre rejimle, yeni yönetimi tanıma konusunda müzakereler yapmak için muhaliflerin İdlib’te kalmasını gerektiriyordu... Buna göre Türkiye-Rusya işbirliğine artık Amerika’nın ihtiyacı yoktur. Çünkü Rusya artık askeri yığınak yapıp İdlib’e saldıramaz. Dolayısıyla ABD’nin, Türkiye ile Rusya arasında varılan S-400 anlaşmasına sessiz kalma nedeni ortadan kalkmıştır. Bu yüzden anlaşma yürürlüğü girdiğinde NATO-Batı sistemi içinde bir Rus sistemi yer alacağından Türkiye’ye yönelik tehditkâr ve sert bir tutum almaya başlamıştır... ABD, gittikçe sertleşen bir tutum almıştır, çünkü 2017’de anlaşma imzalanırken, Türkiye-Rusya yakınlaşmasına olan farklı gereksiniminden ötürü yumuşak davranmıştı. 2019’da ise bu gereksinimin ortadan kalkmıştır...

9- Basına yansıyan bu sert pozisyonlardan bazıları şunlardır:

A- ABD ve NATO yetkilileri, Ankara’yı Rus savunma sisteminin NATO füze savunma sistemine entegre olamayacağı konusunda uyardı. S-400 hava savunma sisteminin alımı, Türkiye’nin Lockheed Martin’den F-35 satın alması olasılığını zayıflatacaktır. Washington’un yaptırımlarına bile neden olabilir... [26.02.2019 Arapça Sky News]

B- ABD Savunma Bakanlığı sözcüsü Charles Summers, 8 Mart 2019 Cuma günü Pentagon’da düzenlediği basın toplantısında, “Türkiye’nin Rusya’dan S-400 hava savunma sistemi almasının ciddi sonuçları olacağını söyledi. Summers gazetecilere yaptığı açıklamada, “Eğer Türkiye S-400’leri alırsa bunun ilişkilerimiz ve askeri ilişkilerimiz açısından ciddi sonuçları olur” dedi ve ekledi: “Eğer S-400’leri alırlarsa bu Patriot ve F-35’leri etkiler. F-35 ve Patriot’ları alamazlar...” dedi. [08.03.2019 DW]

C- ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Robert Palladino Salı günü düzenlenen basın toplantısında “S-400 (füzelerini) alması halinde F-35 programına katılımını gözden geçireceğimiz ve gelecekte muhtemel diğer silah satışlarını da riske atacağı konusunda Türkiye’yi açıkça uyardık.” diye konuştu... ABD’nin F-35’leri NATO müttefikine teslim etmesini engellemek için Salı günü ABD Savunma Bakanlığı Sözcüsü Charles Summers, ABD’nin, F-35 savaş uçağı ile ilgili teçhizatın Türkiye’ye sevkiyatını askıya aldığını belirtti... Reuters’in iki kaynaktan edindiği bilgiye göre “ABD’li yetkililer son birkaç gün içinde Türk mevkidaşlarına Lockheed Martin tarafından üretilen F-35 ile ilgili ekipman ve teçhizat gönderimini durduracaklarını bildirdiler... Savunma Bakanlığı sözcüsü Teğmen Albay Mike Andrews ise “Türkiye’nin S-400’ün tesliminden vazgeçme konusunda kesin bir karar vermemesi sonucunda faaliyetler askıya alındı” şeklinde konuştu. [02.04.2019 El Arabiya]

D- ABD Dışişleri Bakanı Yardımcısı Robert Palladino, Türkiye’nin Rusya’dan bu sistemleri alma girişiminin ABD’yi ciddi şekilde endişelendirdiğini dile getirdi. Palladino, Türkiye’yi, Rusya’dan S-400 satın almasının, F-35 programına katılımının yeniden değerlendirilmesine neden olacağını ve gelecekteki diğer potansiyel silah transferini riske sokacağı konusunu açıkça bilgilendirdiklerini aktardı. Palladino, ayrıca, Amerika Düşmanlarına Yaptırımlarla Mücadele Yasası (CAATSA) kapsamında S-400 alımına dâhil olan devlet veya özel tüm kurum ve kişilerin potansiyel yaptırımlara maruz kalabileceğini de ifade ettiklerini belirtti. [11.03.2019 Kurtstreet]

10- Anlaşmanın uygulanmasının nasıl olacağı ilgili beklentilere gelince, olasılıklar şöyledir:

A- Amerika ile yakın siyasi ve ekonomik ilişkileri nedeniyle Türkiye, anlaşmanın devam etmemesine karar verip, S-400 yerine Rusya'dan helikopter gibi taktik silahlar satın alarak anlaşmayı telafi edebilir. Zira bu tür taktik silahlar, NATO veya ABD'nin hasmane tepkisine neden olmayacak ve böylece Türkiye, Amerika'dan güvenliğini koruyan savunma teçhizatı almaya devam edecektir... Savunma Bakanlığı görevini vekâleten sürdüren Patrick Shanahan Salı günü Pentagon'da gazetecilere yaptığı açıklamada, *"Umarım sorunu çözeceğiz ve böylece (Türkiye) Patriotlar ve F-35'ler olmak üzere doğru savunma ekipmanına sahip olacak"* açıklamasında bulundu." [02.04.2019 El Arabiya]

B- Ya da Amerikalılar, "Yunan çözümünü" önerebilirler. Yani Rus füzelerini depoda tutarak çürümeye terk edilmesi, karşılığında 3,5 milyar dolar değerinde ABD'den Patriot bataryalarının satın alınması. Yunanistan'daki Rus füzelerinin öyküsü şöyledir: Moskova, Kıbrıs'a S-300 satmıştı, ancak Ankara kıyameti koparınca Atina, Türkiye ile krizden kaçınmak için füzeleri Kıbrıs'a vermek yerine depoya koymuştu. Bu, Türklerin Rus füzelerine ödeyecekleri iki buçuk milyar dolara ek olarak bu bedeli de ödeyecekleri anlamına gelir! Bu çözüm, Donald Trump'a da kesinlikle uygundur. Ancak yüksek maliyeti nedeniyle hükümet muhalefetin sert eleştirilerine maruz kalacak, izlediği yanlış dış politikaların kurbanı olarak Türk halkının paralarının heder edildiği suçlamasıyla karşı karşıya kalacaktır.

C- Ya da Rusya'yı kızdırmamak için bu sistemin, Hindistan gibi üçüncü bir ülkeye gönderimi yapılabilir ki bu, Amerika'nın Çin'i kuşatma stratejisiyle de örtüşmektedir.

Birincisi (A şıkkı) gerçekleşmesi en muhtemel olasılık gibi görünüyor. Örneğin Shanahan'ın yukarıda belirtilen 02 Nisan 2019 tarihli açıklamasında da olduğu gibi ilgili taraflardan yapılan son açıklamalar, bunun altyapısını oluşturmak içindir. Keza Rusya Başbakan Yardımcısı yaptığı açıklamada, *"Rusya'nın Türkiye'nin Rus S-400 komplekslerinden vazgeçmesinden endişe duymadığını söyledi."* [03.04.2019 El Cezire] Yine El Cezire'nin aynı gün aktardığına göre Rus Meclisi Duma Savunma Komisyonu Başkanı Vladimir Shamanov, *"Türkiye'nin S-400 ihalesinden vazgeçmesi ihtimalini dışlayamayız..."* dedi. [03.04.2019 El Cezire] Ayrıca El Arabiya Al Hadath sitesinin bu gün 04 Nisan 2019 bildirdiğine göre *"Türkiye, S-400 krizinin çözümüne ilişkin ABD ile ortak çalışma grubu oluşturulması çağrısı yaptı..."* Bütün bunlar, Rusya ile yapılan füze anlaşmasının uygulanmaması yani anlaşmanın iptali ile ilgili birinci olasılığın daha muhtemel olduğunu düşündürüyor.

H.28 Recep 1440

M.04 Nisan 2019